

LO TEATRO CATALÁ

ANUNCIS
Y RECLAMS
à preus
CONVENCIONALS

PERIODICH SETMANAL INDEPENDENT

DE LITERATURA. ART, NOTICIAS Y ANUNCIS,

Destinat principalment á fomentar lo progrés é interessos del Teatro de Catalunya

Director: D. Joan Brú Sanelement

REDACCIÓ
Y ADMINISTRACIÓ
carrer Aribau
93, 3.er, 1.^a

PREUS PER SUSCRIPCIÓ

En Barcelona. . . 1.⁰⁰ pesetas trimestre.
Fora. . . 1.⁵⁰ » »

ULTRAMAR

Semestre. 7 pesetas.
Un any. 12 »

PREU DE CADA NÚMERO

Número corrent. . . 10 céntims.
Id. atrassat. . . 15 »

NOSTRE GRABAT

Cumpleixen ara 31 anys que va arribar á Barcelona la notícia de la victòria alcançada per las tropas espanyolas á Tetuán en la gloriosa guerra d'África. Tal nova va coincidir ab la fetxa de Carnestoltes, y recordem que l'entusiasme públich va arribar al extrem llavoras de guarnir ab emblemas y escuts nacionals barrejats ab caps de moro, alguns de nostres carrers per 'hont devían passar las magníficas cabalgatas que en aquella época váren donar molt justa fama á las festas carnavalescas que dirijia la Societat del Born. Recordem que en aquells anys hi prenia en ellas part importantísima, un dels bons fills de nostra terra y entusiasta amant de Catalunya, D. Fructuós Canonje, lo popular y célebre prestidigitador que, per son mérit, va véurers condecorat per princeps y reys, desitjosos d'admirarlo com notable artista.

Don Fructuós Canonje tenia entranyable amor á Barcelona: aquí havia nascut; aquí va comensar la sencilla industria de llimpiabotas; aquí va fer los primers jochs de mans que mes tart devían donarli fama universal; y des-

prés de adquirir verdadera popularitat per son mérit, son amor patri y son bell caràcter y prenda personals, va morir, causant tal fet molta pena á quants l'havían tractat ó 'l coneixian, y al poble de Barcelona que 'l apreciaba com á un de sos millors fills, considerantlo digne de que son nom siga recordat per quants sentin amor per Catalunya.

Nostre grabat d'avuy representa, donchs, á Fructuós Canonje, que va ser un eminent artista catalá, aplaudit en nostres teatros, en los de Espanya tota y en l'extranjer, y justament celebrat per sos maravillosos treballs de prestidigitació, fins en palaus de reys y de magnats.

Estem disposats á posar en nostre setmanari retratos que, baix lo punt de vista artístich, dónguin idea de quins son los catalans que fan honor a nostra pàtria, puig Lo TEATRO CATALÁ no ha de dedicarse solsament á popularisar actors, poetas y pintors.

Tambe l'art té altras manifestacions; y 'sent una d'ellas la de la prestidigitació, avuy, que tenim oportunitat, creyem del cas presentar lo retrato del distingit artista D. Fructuós Canonje que va saber ferse un nom justament celebrat y degut pura y exclusivament al especial talent que va demostrar en mil ocasions, fentse aplaudir de tots los públichs.—P.

D. Fructuós Canonje

LO TEATRO CATALÁ

Es lo periodich que, reunint amena y profitosa lectura, resulta de franch als senyors subscriptors y á quants lo compran; porque publica per folletí, la comedia COFIS Y MOFIS, costant la comedia y 'ls números que la contenen, menos de lo que qualsevol producció en tres actes val en las llibrerías.

DISCURS

*Ulegit en la sessió inaugural del Centre Català,
per son autor lo President de dita Associació*

D. FREDERICH SOLER Y HUBERT

(Continuació.)

Moralment, donchs, lo triunfo 's demostrà complert allavoras, y d' allavoras s' ha anat afiansant cada dia més.

Los catalans tornem á tenir nacionalitat, tornem á ser considerats com á homes dignes. En los titols de nostres carrers, en las imatges de nostres estátuas, en l'esperit de nostres llibres, en los cants de nostres poetas, en los símbols de nostres monumens, en tót, ja torna á revivre la pàtria. Falta ara sols que la tornem á reconstituir en estat polítich y que considerem los medis que havem de posar en us pera lograrho, y en lo qu' hem de posar tot l' esment que 'ns sia possible.

S' han acabat ja 'ls temps en que se reconstituïan los estats á canonadas. Ara lo que 'l terratrémol de una artilleria ha muntat, lo terratrémol d' un altra ho enderroca.

Ara no hi ha mes rey, ni mes república, ni mes poder, ni mes forsa, que la de tot alló que arrela enfondintse fort y verdaderament en lo mes fondo de la opinió pública.

Ara no hi pot haver revolucions, porque totas donarian fruits efimers; ara no hi pot haver mes que evolucions, y aquestas han de ser lentas, porque 'ls procediments han de ser suaus. Passa ab ellas quelcom de lo que passa ab las barrinadas. A pich de martell y lentament ha d' anar enfondint la barrina en la penya, y es penós, es pacient, es tardá lo trevall que ha de donar lo fruit; mes quan, un cop calada la metxa, esclata la roca en formidables trossos, ¡ab quin goig, ab quina satisfacció s' veu la immensitat de trevall estalviat y 'ls picots y las eynas que s' han deixat d' espatllar havent usat d' aquell segur medi que feya dalir á tots d' impaciencia!

¿Volén saber, donchs, ara, segons mon modo de veure, quin ha de ser lo pacient trevall á què 'ns hem de dedicar pera lograr que la nostra pàtria se reconstituïxi en estat polítich, que es lo que en son fondo vol dir lo de: quins interessos convé mantenir y fomentar pera que l' catalanisme arrelí?

Donchs ara us ho vaig á dir.

Lo que principalment convé mantenir y fomentar es la nostra literatura regional, las manifestacions del art essencialment catalá, la práctica íntegra del sufragi universal que providencialment sembla establert ara en benefici de nostra estimada Catalunya, y la honradesa, la cultura dels nostres obrers, qual actitud, ab rahó, amenassadora per causa de son infortuni, pot fer perillar mes que tot la noble aspiració de reconstituir la nostra benvolguda pàtria.

III

Las vestals tenian per missió mantenir encés lo foch sagrat de Vesta. L' apagament d' aquest foch se tenia per mal anguri y fins per signe precursor de próximas y terribles desgracias.

Donchs be: quelcom d' aixó li passa al catalanisme.

Mentres aquest no entri en lo terreno prácticich; mentres s' ha de sostenir en lo de la lluyta y las esperansas, la literatura y las bellas arts l' alentan, lo soste-

nen en aptitud de poder ser escut de nostra causa quan arribi l' hora.

Bé fan, donchs, nostres poetas y nostres artistas en triar inspiracions que pòrtin al exaltament de nostras ideas, y bé ferén vosaltres, companys y amichs méus, en procurar ab afany que nostres literats, nostres poetas, nostres escultors y nostres pintors, no abandonin la via empresa y aixís mantinguin la flama que ha de ser nort y guia dels que havem empres la brava marca que 'ns ha de portar al portal del nostre Bethlem.

Lo simbólich misteri bíblic dels tres reys d' Orient, encaminantse á oferir or, encens y mirra al nascut Messias, té mólt de paregut al vigor que s' ha despertat en los cors dels verdaders fills de Catalunya. Com ells, nos véyam perduts; com ells, no sabiam los catalanistas vers ahont encaminar nostres passos, quan, com la estrella dels tres reys en mitj del cel, aparagué en nostra pàtria lo renaixement literari, condensat en los Jochs florals, y 'l Teatre Catalá y ell fou l' astre que ab son resplandor comensá á fernos veure clara la via per ahont haviam de caminar, y lo fi, lo terme, lo portal ahont devia náixer la única, la verdadera, la desitjada felicitat de la nostre estimada Catalunya.

¿Y cóm aquets dos astres nos hi encaminan? ¿Cóm nos donan vigor y alépera caminar vers á un ideal tant llunyá y pera molts de tant difícil alcans?

Donchs per los medis naturals de que pòden disposar la literatura y las bellas arts.

Predicant ab l' exemple.

En aquestos tristos temps de decaïment y falta de virilitat; en aquestos temps y quan la nació véu en sos homes públichs deficiente la dignitat, decaygut lo valor civích, morta la fé en tot ideal altíssim, es clar qu' es confortador vigorizarnos ab lo recort, avergonyirnos ab la comparació, y alentarnos ab l' exemple.

Y aixó feu la literatura catalana, y aixó feu l' art patrial al renáixer forsut y brau en lo bressol del Jochs florals y del Teatre Catalá, alimentat pe 'ls notables y distingits artistas y escriptors, que, en tots rams, tant contribuïren al renóm que ja avuy gosa Catalunya en tota la part civilisada de la vella Europa.

¿Y cóm ho han fet?

Retrayent, l' un, lo gloriosíssim fet de quan Wifred lo Pelós va instituir lo Comptat de Catalunya, logrant ab sas victorias que Cárlos lo Calvo li pintés ab sanch vessada de sas feridas, las quatre barras que van ser emblema de son escut y sagell de la gloriosa independéncia de la nostra pàtria.

Cantant, l' altre, la brava osadía de quan Joan de Fivaller va presentarse endolat enfront de Ferrant d' Antequera, demanantli la mort avans que entornáren ab lo nó que havia de conculcar las lleys catalanas, que lo Concell de Cent no va volguer permetre que pogués conculcarlas lo primer monarca que la mort d' en Martí l' Humá y lo Parlament de Casp nos varen portar de Castella.

Enaltint, altres, la brava resposta que en Joan Blancas va donar al exércit sitiador de Perpinyá, quan á la aménassa de que fóra sacrificat son fill sino entregava la plassa, émul de Guzman lo Bo en Tarifa, contestá, com aquet, qu' ell mateix donaria los medis pera que 'l matéssen, si l' enemich no 'ls possehia.

Exemples com aquets, que fan de la nostra historia un verdader llibre d' or, es clar que analteixen l' esperit, y es clar que al compararlos ab la migransa y l' apocament dels nostres polítichs, del nostres regidors,

ESPAY PER' ANUNCIS

Ayuntamiento de Madrid

dels nostres diputats, y fins dels nostres ministres, havem d' aspirar à que aquells temps retórnin y aquells homes reviscan pera tornar à nostra patria lo seu antich esplendor y la seva passada grandesa.

Se 'ns dirà que las llistons de nostra historia no produeixen per ara lo desitjat efecte.

Donchs per aixó es precís que las llistons tórnin à recordarse y 's repeteixin y 's prodiguin, pera que los nostres conciutadans y los nostres fills y los nostres germans y los nostres amichs, s' habitúlin à respirar auras de noblesa y de dignitat, y vágin per graus desitjant ser émul's d' aquells patricis que tan lluhiment lograren en lo foro, en la magistratura, en la ciencia y en la defensa dels furs y las llibertats de la pàtria.

Convé, donchs, com he tingut lo gust de dirvos, que poséu tot vostre esment en que poetes, escriptors y artistas, insisteixin en la tasca empresa.

Lo fet fins ara, ha sigut lo despertador que ha obert los ulls dels bons catalans à la vista d' un passat que 's pot reproduhir en l' esdevenidor, y lo que 's fassi d' avuy en avant, pot ser lo que 'ns enardeixi, lo que conforti nostre esperit, lo que 'ns ompli de foch patrial pera esclatar un dia y trèncar lo jòu que 'ns argolla avuy abatent nostre comers, matant nostra industria, ferint nostra dignitat, y robantnos tota esperança de que poguem aspirar al progrés, à la regeneració de nostra Catalunya.

Al influir en aquest concepte en lo seny de nostres artistes, no perdéu de vista un perill que corre lo bell art de la nostre terra, si à corre-cuyta no se li oposa un aturador que l' empenyi y 'l retorni al camí gloriós per ahont havia comensat sa tasca brillanta y envejable per molts conceptes.

Aquest perill, es lo qu' ara se 'n diu naturalisme ó realisme, importat à nostra terra, traspasant los Pirineus, desde la vehina Fransa.

Algun qu' altre artista, algun qu' altre poeta han probat aquest gènero, ab poca fortuna en lo que 's refereix à la sensatés del nostre públich; mes si ab aplauso y batentse contra la opinió, per part de molts que, també afanyosos d' originalitat y de gloria, trovan, com los diputats, que en la oposició hi ha mes ocasió de singularisarse y alcansar lluhiment, que barrejats entre los sitials de las majorias.

Aquestas aberracions de mal gust, produhidas per imaginacions extraviadas, que no saben veure que son númen no es tan poderós com l' idol à qui prenen per mirall y exemple, portan un gran perill al Art català, fins ara noble, fins ara tendint à lo hermós, fins ara inclinante envers lo romanticisme, que, si be 's pert per carta de mes molts vegadas, sempre es menys vituperable que pérdrers per carta de menys é inclinarse à lo repulsiu é innoble, à aques art que no mereix ni 'l nom de tal, y que molts vegadas fa apartar *los ojos con horror y el estómago con asco*, com gráficamente diu en un de sos millors escrits un pulcro y atildad escriptor castellà, lo Marqués de Valdegamas.

IV.

¡Lo Realisme! ¡Lo Naturalisme!; Quantas voltas m'he parat en reflexionar lo injustament que, dantli aquet titol, s' han calificat aquesta literatura y aquest Art qu' ara están de moda!

¿Donchs qué? ¿Es que per ventura no mes es natural y real lo repulsiu, lo asquerós y lo antipàtic?

¿Existeixen no més en lo món la covatxa inmundat

ahont s' ajassan los gitanos, lo quarto dels mals endressos abambolinat de trenyinas y habitat per ratas que rosegan bauls y estoras podridas, y los tipos acangrenats del mendicant asquerós que no mes lo crostisser se li descubreix per entre 'ls esquinsalls de sa llàugida vestidura?

¿Somniém, delirém los que són enemichs dels literats d' aquest gènero detestable, quan recordem haver vist un cel brodat d' estels en varietat de llum y de grandaria y de brillantor, produhida de cambials de color, iluminantse internament com per un focu elèctric, y extenent per tota la amplitut inmensissima de la volta de lo infinit, com un pa de brodatura, tota de gegantins brillants montats al ayre, que semblan enjoyar la diadema inmensural del Etern creador de mars, y cel, y terra?

¿No es veritat? ¿es mentida l' haver vist tots y cada un de nosaltres, tornarse la crisálida papellona ab alas de bellut y or y esmalt que 'l mes afligranat artista no superaria en delicadesa de tóns y gallardia de forma?

Donchs ¿per qué, si tant y tanta varietat de bellesa hi ha en lo món, s' ha de triar lo que repugna y lo que 's fa aborrible?

Si enhorabona fos veritat que, ab rahó ó sense rahó, aquest art tingués captivat al gust, se compendria la causa de anarlo produhint ab tanta abundancia; mes si la veritat es que 'l públich s' ausenta dels teatros ahont se representa aquest gènero, y no compra las estàtuas que participan d' aquest gust, y no vol en sos salons quadros mes propis pera penjarlos en despatxos de cirurgians y ortopedistas, que entre cortinajes de tapiceria y mobles espléndits, ¿á qué insistir en produhir un art que no ha de servir mes que pera dóldrers de que grans talents perdin llastimosament lo temps pera produhir repugnancia?

No. Prou las sentim, prou las veyém, prou las coneixem las miserias y los detalls repulsius de la nostra vida. L' Art ha d' elevar, l' Art ha d' enaltir, à fi de que l' esperit s' habitui à lo bell, lo bo y lo noble, à fi de que, saturats sols d' aspiracions hermosas, vers à ellas caminém en tots los actes y totas las resolucions de la nostra vida.

(Continuará)

Lo que convé als actors

No volem deixar d' aprofitar la galanteria dels senyors fundador y director d' aquest setmanari que, admetent nostra colaboració per' exposar idees en benefici de la classe dels artistes dramàtics de Catalunya, demostran tenirlas en molta consideració. Nos trovem animats ab aixó, à pèndrer la ploma pera dir algunas paraulas que serán potsé base d' ahont arrenqui lo pedestal capàs de sostenir lo que convinga als actors en general.

Pero aixís com es una veritat que un edifici de nova construcció, pera sostenirse sense derrumbarse un cop construït, necessita tenir fonaments sólits, ho es igualment que no podrá fonamentarse bé aquell pedestal sino procurem los que hi estem interessats, obrir la sanja ahont quedi soterrada la

CERVESERIA Y XOCOLATERIA

à càrrech de

DOMINGO CONSTANS

Passeig de S. Joan, 160, xanflá Ausias March

(SALÓ ESLAVA)

LA PEDRA FILOSOFAL ¡DINERS Ó LA VIDA!

Comedias catalanas de

SIMÓN de l' OMBRA

PREUS. UNA PESSETA

en las principales librerías

Ayuntamiento de Madrid

crissis qu' avuy atravessa la situació dels actors de Catalunya.

¿Cóm pot lograse aquest ideal?

En nostre concepte, no mostrantnos apàtichs, ni descuidats, ni indiferents á lo que exigeix activitat y cuidado per part de tots.

Posem exemples, que 'ls trovarém en lo que passa generalment en los teatros de varias ciutats y vilas en nostre Principat.

No fapas molts anys que en las capitals, en poblacions importants y fins en pobles, podia sostenirse tota la temporada una companyia quals artistas cobraban sous, no molt crescuts, pero si mes que regulars. ¿Cóm es que en aqueixas mateixas poblacions avuy es casi impossible la vida del artista y sobre tot, es insostenible lo negoci de la empresa durant lo curs d' una temporada? Per lo gran desarrollo é increment qu' han pres las societats y cassinos ahont se donan representacions teatrals que fan la guerra als teatros públichs.

Los colisseus contan sols en tals poblacions, ab pochs abonats y ab los demes concurrents que hi assisteixen atrets per la forsa del espectacle: los cassinos y societats saben que 'ls sócios se cuidarán de portarhi sas familias y coneguts, alguns dels quals freqüentaban antes los teatros públichs. Aquets tenen sempre gastos superiors á aquellas: los preus han d' ésser també mes elevats. En las societats, desempenyan las obras los aficionados tenint contractadas solsament las damas; la empresa del teatro no pot prescindir d' actors que cobran. Resultat: un mal negoci, que experimentantse un, y dos, y mes anys, ha fet que no 's constithueixin avuy fácilmente empresas, de las respectivas localitats que s' inclinan á favorir la societat A ó al casino B, ni d' algun galan que s' arrisqui á probar fortuna pera sostenirse ab sa familia y ab alguns companys de professió.

Tarragona, Girona, Lleyda, Vilanova, Mataró, Sabanell, Figueras, Tarrassa y altrás ciutats, se trovan avuy en lo cas de no aguantar mes de uns dos ó tres mesos, companyias que ántes hi treballaban ab éxit y profit per espay de set ó vuyt mesos en cada temporada d' iver. En ditas localitats no hi havia llavors teatros d' aficionados ni cafes-concerts á ral ab consum, qu' es un' altra calamitat, pitjó en molts punts que las funcions particulars.

Llavoras las companyias d' artistas, que debian viure exclusivament del teatro,) oferian los estrenos de las produccions del repertori castellá que venian de Madrit precedidas ja de fama, ó dels dramas de nostre teatro regional, estrenats ab aplausos en Barcelona. Avuy aquestos estrenos los fan los aficionados primer que hi vájin las companyias; y com per regla general lo desempenyo que aquets poden donárlshi no es tant bo ni acertat com li donarian actors de professió, las obras, sobre no cridar ja l' atenció al anunciarlas las empresas, tenen en contra dels interessos d' aquestas, l' escás

éxit qu' han alcansat representadas per aficionados.

A mes d' aixó, com aquestos han de escripturar las senyoras, d' aquí 'n resulta una falta de damas pera las formacions de companyias á cárrech d' empresas de debó ó d' artistas de carrera; tenintse que valer á voltas d' actrius de poch bonas qualitats artísticas, y fins haventse hagut de desistir de realisarne alguna per falta de damas dignas de tal nom en lo concepte artístich.

Aixis se perjudica, no ja á actors que no poden dedicarse á altres treballs, sino al propi temps als autors, que cobran menos per la propietat intelectual; porque es menor lo número de funcions que 's fan ara en cada localitat y porque en funcions particulars, es mes fácil no efectuar lo pago dels drets corresponents, desde 'l moment que no hi ha cartells ni de vegadas anuncis en periódichs, ab los que puga comprobarse la celebració de tals funcions.

Tenim, donchs, conegut lo mal que perjudica als actors y tambe als autors; pero mes directament als primers.

Tractem de posarhi remey. ¿Y cóm? Mirant, de moment, que las actrius no actúhin en cassinos ni en societats particulars. Pero per aixó es indispensable que 's fórmin com antes se formaban, companyias d' artistas en las que aquellas sigan colocadas ab evntatja. ¿Hi ha medi de lograrho? Segurament, y no es difícil, encara que al anunciarlo tal volta no faltará qui 'l trovi absurdo.

Acabem de fer compénder que 'ls autors son tambe fins á cert punt víctimas de l' estat en que avuy per avuy se trova lo teatro á Catalunya. Fem, donchs, véurer als autors y propietaris de dramas y comedias, lo que perden de propietats y lo que desmereixen las representacions, y si es precis demanem ó fem que personas amigas de nostres artistas y amants del teatro, demánin á Madrid y á Barcelona que 'ls propietaris de produccions no consentin que 's posin aquestas en los cassinos; y lograt aixó (que no es pas impossible ni tan difícil com sembla) haurem posat la primera pedra per regenerar la sort y procurá 'l relatiu benestar dels artistas teatrals en Catalunya.

Avuy en totas las poblacions s' ha despertat l' afició á las diversions teatrals, haventhi contribuhit mes del que sembla lo modern teatro catalá. Aixó es en favor de la nostra idea; porque 'l públich, si ara hi hagués en las localitats qu' hem dit, regulars companyias de comediantes sense la competencia de cap núcleo d' aficionados, es segur que hi acudiría ab molta facilitat, ajudant sense dársen compte al bon éxit de las empresas y per consegüent al sosteniment de las companyias.

Ara qu' havem comensat á explanar nostre opinió, just es que diguem lo que pensem necessari que 's realisi préviament si desitjem procurar pe'ls artistas.

Tal com están avuy es molt difícil portar á cap ni 'l mes insignificant propósit, porque qui

CONSTRUCCIÓN DE TEATROS SERVEY COMPLERT Y BO

Pera guardarropias

Per informes y detalls, dirijirse al fuster del carrer de Caspe 73
al costat de la botiga de Comestibles

BARCELONA

ELIXIR MORRHUOL CASTILLO

DEPÓSITO GENERAL

Farmacia del autor, Dr. Gómez del Castillo

Condal, 15, BARCELONA

ho intenti ha de consultarho á l' un en el café, ó ha de parlarne á aquell al mitj de la rambla, ó déu esperar al galan A després del ensaig, ó ha de trovar al actor B durant la funció pera poguer véure l': mes ben dit, no hi ha organització ab que dongui fé de vida la agrupació d' artistes escénichs de Catalunya. Sols tenen un Monte-pío per cassos de malaltia, que per cert dona bons resultats.

¿Perqué no procurar un medi que puga donar lloch á que 's freqüentin, y 's parlem ab independència del públich, disposant de local ahont poguer tenir reunions, etc. etc.?

No volem ab nostra idea anar á la formació d' un cassino, nó: la classe no 'l podria sostenir tal volta ara, ni aquet seria, en nostre concepte, prou bon plan. Pero entre tenir un cassino ó tenirse que passeijar 'ls actors per la rambla y esparramarse en varios cafés, pot trovarse un medi factible que respongui á lo que 'ls convé, y aquet medi es lo que tractarém de indicar, si veyem que l' article á que ara donem fi mereix en general lo beneplácit dels artistes qual sort desitjariam millorar.—F. B.

ENTREACTES

LLEO FONTOVA

Era 'l sol que doná vida
al Teatre Catalá:
á sos raigs tregué florida,
son escalf lo feu graná.

En cada obra 's reflectia
de son geni 'l viu destell;
lo sagell que li hi imprimia
era 'l verdader sagell.

Lo plansó qu' ell animava
ja 'n podia ser migrat;
ab la vida que li dava
s' arrelava ben aviat.

De son geni en las empresas
trionfá sempre ab son talent;
tenia un niu d' agudesas
y un brescat de sentiment.

Nostra llengua va reviuire
quan son geni la adoptá;
si en *La Esquella* 'ns va fer riure
en *Las Joyas* féu plorar.

Y conquistá tanta gloriá
ab son pontentós talent,
que son nom y sa memoria
han de viure eternament.

MANEL RIBOT Y SERRA.

D. Victor Balaguer en lo Centre Catalá

Debem donar compte als nostres llegidors de la sessió tinguda per lo Centre Catalá la vetlla del 31 de Janer, y en la cual lo celebrat poeta D. Victor Balaguer, doná lectura per primera vegada, de son poema dramátich *Pirineus*.

Los salons del Centre Catalá se vegeren per aquest motiu invadits per numerosa y selecta concurrencia, sentne molts los que 's quedaren ab desitj d' oir la lectura y no pogueren per lo molt demanadas que van ser las tarjetas d' invitació.

D' escriptors catalans s' hi veyan en escullit aplech los més notables y d' entr' ells citarém, pera no dirlos tots, als Srs. Gayetá Vidal de Valenciano, Ubach y Vinyeta, Pin y Soler, Sardá, Maspons y Labrés, Eduart Vidal y Valenciano, Conrat Roure, M. de Lasarte, V. Almirall y molts d' altres que seria llarch anar citant. També hi vegerem al mestre Sr. Pedrell al qual haurém de citar altra vegada en aquesta ressenya.

Com á corporacions representadas, n' hi havia també molts, d' entre las que citarém, per no recordar las altras, á la Excm. Diputació Provincial, la Real Academia de Bonas Lletres, l' Ateneo Obrero, la Arqueológica Barcelonesa, varias societats corals de Clavé, Amichs de la Instrucció y lo Centre Escolar Catalanista.

Desde avants de l' hora anunciada, lo gran saló d' actes del Centre Catalá estaba ja plé de personas invitadas qua esperaban ab viva ansietat l' arribada del Sr. Balaguer. A las 9 del vespre, acompayat de la comissió que habia passat á buscarlo, arribá al local de la Societat, ahont fou rebut en mitj d' una salva d' aplausos.

Comensá la sessió dihent D. Frederich Soler un bellissim discurs de presentació, en lo cual descrigué ab breus y acertats tochs la llarga vida literaria del Sr. Balaguer y lo molt que á n' éll deuen las lletres catalanas. Aquest parlament vá ésser molt ben rebut per l' auditori y vam conèixer sorprengué al vell poeta catalá, per lo emocionat que restá al acabar sa breu oració lo President del Centre.

D. Victor Balaguer contestá ab afectuosas frases, agrahtint las atencions de que era obgete per part del President del Centre, de la Societat y de la concurrencia que s' habia congregat pera escoltar sa novella obra. Continué luego dihent que pera no cansar tant als reunits y també pera no fatigarse tant ell, suplicaba acceptéssin solament la lectura del acte tercer del drama *Pirineus*, y que pera que compreguéssin lo lligament ab las escenas anteriors, faria una detinguda explicació del argument. Va dir així mateix, que donada la grandiositat del assumpto tractat en son drama que 's presta de debó al gran decorat y per lo gran moviment de personatjes en alguns passos, lo reputat mestre compositor Sr. Pedrell l' hi habia demanat pera ferli la música corresponent.

AL BRUCH

Taller de fer llunas per miralls; marchs de cuadros, cromos y estampas

FÁBRICA DE TRANSPARENTS

Portaferrissa, 10 y Petritxol, 17

TRANSPARENTS

GRAN ASSURTIT EN LA MATEIXA FABRICA

Carrer de la Morera, núm. 6, 1.er

Segona travessia á la dreta del carrer del Hospital,
entrant per la Rambla

Comensada la narració del argument, en la descripció del qual anaba l'autor llegint los fragments més interessants del drama, s'arribà aviat al cuadro final que va ser llegit en tota sa integritat.

En la obra *Pirineus* demostra lo Sr. Balaguer que no ha perdut ab los anys ni ab las penalitats de las lluytas polítiques, cap de las condicions que l'colocàren entre 'ls millors poetes de Catalunya.

La *balada del estel* es de tant sentiment com de lo millor que hagi fet en sa juvenesa, y tant lo romans de la conquesta de Sicília, com lo cant de guerra dels almogàvars, recordan aquellas robustas composicions que, com *Ls cap d' Armengol d' Urgell*, viurán eternament en la memoria de tots los amichs de las bonas lletras.

Terminada la sessió, los socis del Centre obsequiaren al cantor de nostra patria ab un sencill y amistós refresch, que vá deixar satisfets á tots los que hi assistiren, per la germanó que hi regná.

Molt nos plauria detallar l'argument de *Pirineus* y publicar algunas escenas; mes ocupacions més urgents y falta d'espai, nos obligan avuy á posar punt final.

En lo próxim número procurarem compensar d'eixa falta á nostres suscriptors y al públich que 'ns afavoreix.

J. BRÚ.

Teatro Romea.—La rondalla del infern.

drama de D. Frederick Soler, estrenat en la funció de benefici del primer gaban D. Pere Riutort.

Lo redactor encarregat de la crítica dramática no té encara escrita la revista d'aquesta producció á la que consagrarà la atenció que mereix, pera publicarla en lo número propvinent.

Per aixó no titulem aquesta ressenya «Revista dramática»; tota vegada que 'ns limitarem á donar compte del assumpto y del efecte que va causar l'estreno de aquesta obra del Sr. Soler, representada per primer cop l'últim dijous en lo teatro catalá de Romea.

Lo poeta ha pres com base del argument un dels mes importants fets històrichs ocorreguts en Fransa durant lo primer ters d'aquet sigle, y ha sapigut conduhir lo plan de manera, que lo desenvollop va excitant sempre l'interés del públich, fins á arribar á una situació final altament dramática, verdaerament artística y de molt efecte escénich, capás per sí sola de acreditarlo com á consumat autor de gran talent.

Aixís ho va expressar la concurrencia ab sos nutrits aplausos y cridant á las taulas al Sr. Soler, qui ab *La rondalla del infern* ha demostrat un cop mes la forsa de sa privilegiada imaginació pera produhir composicions escénicas de gran alcans, ja per la trama y 'ls recursos que sab escullir pera urdir la faula, ja per la manera de escriurer inspirats versos que deleytan á tot lo públich per sa sonoritat y gallardia.

Ab lo dit queda explicat que *La rondalla del infern* va alcansá un éxit del tot satisfactori; havent sigut

aplaudits tots los parlaments, principals, las situacions en que abunda 'l drama y 'ls finals d'acte, en quals moments lo Sr. Soler va ser cridat á las taulas, presentantshi en unió dels artistes.

La funció era á benefici del Sr. Riutort, qui per primera vegada prenia part en Romea en obra catalana. Hi alcansá un triunfo, per lo bé que va estar en totas las escenas en que prengué part, y molt especialment en la del segón acte, que va dir d'una manera acabada, La Sra. Clemente (Pilar) va presentarse molt segura en son paper, y va imprimir tot lo valor als dedicats conceptes que déu manifestar, havent lograt venters apiaudida ab justicia y cridada al palco escénich.

Lo Compte de la Riviere va tenir un bon intérprete en lo Sr. Santolaria, y los Srs. Marti, Soler, Riba, Piñós, Capdevila, Valls y Oliva, com la Sra. Munner, van cuidar molt l'interpretació dels papers que representan, donant per resultat un bon desempenyo en lo conjunt.

Dehem consignar ab aplauso que la Sra. Clemente (Adela) s'ha encarregat d'un paper de curtas dimensions, pero d'importancia dramática, contribuhint á que llueixi lo gran cuadro ab que termina *La rondalla del infern*.

També hem de consignar que la decoració pintada per D. Félix Urgelles pera 'l segon acte y que figura l'ábside d'una catedral, desde 'l que 's veu l'interior del temple, va alcansar las alabansas generals.

P. DE R.

ENTREACTES

Los dols del Teatro Catalá

Qui t' ha vist y qui 't veu ara!
Qui t' ha vist y 't vé á mirá!
Qui recorda 'ls jorns de gloria
del Teatre Catalá;
del Teatre que, en la historia
perdurable full tindrà!
Qui t' ha vist, cómo no s' esvara
qui t' ha vist, si 't vé á mirá!

Qui t' ha vist quan t' assentavas
en ton trono regional!
Qui t' ha vist quan honra 't feyan
los cabdills del Art patrial
que, prop téu, ornats, se seyan,
pe 'l llorer més inmortal!
Qui t' ha vist quan tú 'ls miravas
des' ton trono regional!

Tot es hui en aquesta terra;
tot segueix igualas lleys.
Tot es com la mort que crida
als pastors igual que als reyes.
Quan la Mort, als verms convida,
tot és bon menjár per ells.
Per la Mort que tot ho aterra,
tot segueix igualas lleys.

ESPAY PER' ANUNCIS

Ayuntamiento de Madrid

Fins las rasses van perdentse,
van morintse los més forts;
com los joves febles naixen,
nostra patria 'n paga 'ls torts;
à la tomba 'ls genis baixan;
ja s'hi abocan dòlls de cors;
fins las rasses van desfentse,
van morintse los més forts.

—
Açó passa ab nostra escena,
nostra escena regional;
lo séu mal ja no té esmena,
qu' es ferida ben mortal;
s' ha tombat la sort d' esquena...
Déu no 's valga, si es que 'ns val.
Es ferida d' una mena
qu' atravessa lo pitral.

—
Villahermosa un jorn va darli
llor ben jove y ufanós;
mes la Mort va congelarli
aquell dir valent y hermós.
Si en Parrenyo va restarli,
va seguirlo al lloch ombrós.
Al Teatre, van mancarli
dòlls de llágrimas pe 'ls dos.

—
La Soler, que li restava,
bè va darli llors arréu.
Si son geni amunt ratllava,
tots l' heu vista y ho sabeu;
donchs la Mort benthost robava
una joya de tant preu.
Si 'l teatre la plorava,
ja ni cal qu' ho preguntéu.

—
Va plorarla ab amargura
y la plora avuy, encar;
com lo plor de 'ls rius que dura
y fa segles que va al mar.
Closa ja sa sepultura,
Mirambell li va restar;
gloria hermosa, gloria pura
que també la déu plorar.

—
La ma groga y descarnada
de la Mort, lo té assolit;
comediants de lley probada,
be n' han mort per un seguit.
Prous n' hem dit. ¿L' ayma gelada
no te 'l cor prou entristit?
No! De nou está endolada;
un enterro mos ho ha dit.

—
¿No 'l sentiú qu' en tot s' aferra,
estenent son negre vel?
Catalunya se 'n aterra;
se li posa 'l cor de gel.
Munt de flors la caixa enterra,
per mimbar del dol la fel.
Es la gloria de la terra
que ja 's toca ab la del cel.

Des' que soch al mon que 'l veyá;
des' que sò nat l' admirava
y si jo sos dols plorava,
ab sas agudesas reya.
De tot quan, junt al món, feya
lo munt de las sensacions,
de sentiments, d' il-lusions
qu' han conformat lo mèu sér,
altre ès que veig, ab dol fèr,
allum de 'ls quatre blandons.

—
Los hi ha encés l' ardenta llaga
que 's fa en tots los cors sensibles,
Jantli 'ls sufriments horribles
que, si 'ls veu la Mort, se 'n paga:
se 'n paga, puig si afalaga
ella al hom tanthost nascut
y 'l vol tentà ab la quietut,
gelosa al sentir qu' Ell crida
que més vol trasbals y vida,
va enfonzantli acer agut.

—
Y, si al cor lo fallagar
tot lo que 'l fa batre ab forsa...
¿quin cor sensible por torce
l' acer que 'l te de nafrar?
Si 'l méu, perquè 'l vol cantar,
bat ara tant fortament,
que fins crech qu' es aprenent
de 'l mal que 'l d' Ell n' ha estat mestre.
Gloria á Ell que, en la palestra,
ha mort, al fi, immortalment!

—
Ha mort ab mort que li es vida,
conquerintli immortal llor;
puig que 'l fa naixe la Mort
en patria mes enaltida,
hont al geni se 'l convida
á un goig inmens, sense treva.
Si la Mort los plers li lleva
terrenals del nostre món,
es que, sos fets, dignes son
de la eterna gloria seva.

—
Mes ab ell s' ha desplomada
altra pilastra del Art.
Si 'ns volia aclaparar,
¿qué vol mes la sort malvada?
¿Mirarem prompte esfondrada
la nostra escena patrial?...!
Oh! may! no cridem lo mal;
tot tè ivern y tot tè istiu.
No es mort açó; açó es fret viu
que 'ns asséca 'l jardinal.

—
Enviará Dèu flors galanas
tant com las que ja han sigut,
ab que reviurá l' escut
de las obras catalanas.
Podrán venir mes tardanas
privadas pe'l fret intern;
mes lo dol no será etern
que, en goitz y en penas, ja 's diu
que dura segles l' estiu,
com segles dura l' ivern.

COEIS Y MOEIS

comedia de

D. J. FELIU Y CODINA

Se publica com á folletí en lo setmanari

LO TEATRO CATALÀ

ACADEMIA DE BRODATS

Especialitat en lo decoratiu y artístich
á càrrech de la professora

Srta. Leonor Capdevila

Brodadora de S. M. la Reyna D.ª Maria Cristina

Portal del Angel, 11 y 13, ent.º

Fotografía Partagás

Plassa de S. Jaume,

entrada per lo carrer de la

Llibreteria, n.º 4

Recórdau, jovent artista;
estudia ab fé complerta
y segueix la via oberta
à la teatral conquesta.
Sigat la escola may vista
del nostre mort immortal
raig d' un poderós fanal
que 't duga á brillá en la escena
per' aconhortar la pena
del teatre regional.

Y tu, Publich Catalá,
que 'l venias á sentí,
y 'l tenias d' aplaudir,
y 'l sentias per gosá,
tú pensa, ab dól grèu, que ja
qui 't feu riure cendras és
y si, fins glasat lo rès
t' ha deixat la mortal nova,
plora pe'l pobret Fontova,
que ja no 'l veurás may mes;

plora, acompanya 'l flagell
dels cors qu' Ell deixa plorant;
si ell te va fer riure tant,
¿qué t' és plora' un xich per ell?

E. SOLER DE LAS CASAS.

MOVIMENT ARTÍSTICH

Lo moviment artístich de la setmana está en absolut concentrat en lo ball de trajos que donará lo Circol Artístich. Lo lloch escullit enguany es lo saló de Llotja, arreglat y hermozejat d' un modo sorprendent baix la direcció de 'n Pascó. No podem donar als lectors cap noticia certa del decorat, perque no l' hém vist; mes es de suposar qu' estarà bé, ja que 'n Pascó té prou gust y coneixements pera transformar lo gótic saló en un saló de festas del segle XIV, qu' es lo que 's proposa.

Molt se discuteix aquestos dias la conveniencia y utilitat d' aquesta festa. Havem escoltat á partidaris de totes dos bandes, als que ho aproban y als que no; y ab greu y pena hem vist que, mes que rahons en contra, s' hi esgrimeixen criticas personals. Francament, trovem molt petit criticar una festa tant sols perque hi hagi qui fassi pagar 25 duros d' un figuri, ó hi hagi un argenter que tingui feyna de sobras.

Millor pera tots y que duri.

A nosaltres nos sembla que la festa déu ferse y ferse bé. Ella dona en resultats molt esmerciment de moneda y mes que res, fa agafar á molts artistes tracte social del que están faltats en grau superlatiu, y valentnos d' una locució popular y d' un refran de la terra, podem dir:—No dich mes per no cansarlos... y qui sigui confrare que prengui candela.

La exposició de Bellas Arts se ha prorrogat un mes. Ho trovem mal fet, perque perjudica als artistes sérios y beneficia als mandras. A més, pe 'ls estrangers 'ns fa passar per informals.

U. D. O.

TÓMBOLA

oberta en lo Centre Catalá, á benefici de la familia del malograt actor D. Lleó Fontova.

Continuació dels donatius per l' ordre que s' han anat rebent:

N.º 19.—Vuit exemplars de la marxa fúnebre *Málaga-Granada*, per son autor D. Abelardo Cama.

N.º 20.—Dos exemplars del *Mapa Regional Vinícola de la provincia de Barcelona* y memoria acompanyatoria: l' un montat y encuadernada la memoria y l' altre en rústica, donatiu dels Srs. R. Roig y J. Barcon.

N.º 21.—Tres ampollas vi Jerez de S. Julian.

N.º 22.—Vint oleografias *Orillas del Ter* de N. Alfonso, donatiu de D. N. Miralles.

N.º 23.—Un cuadro al oli l + 15 pams, dos oleografias del mateix tamany y una fotografia, tot ab son corresponent march, donatiu de D. Joan Plá.

N.º 24.—Tres joyeros artístichs de cristall, de bacarat y porcelana; un joch de pintas de conxa y dos oleografias, donatiu de las senyoretas Serrat é Izquierdo.

N.º 25.—Dotse *vistas de Barcelona* (oleografias,) donatiu de D. A. Nadal.

N.º 26.—Divuit pessas de tela que forman un conjunt de 221 metros, donatiu de la casa fills de Francisco Serrat.

(Seguirá.)

CAVILACIONS

XARADA

May dos ters l' Ignés
quant prima tres

JAPET DE L' ORGA.

TRENCA-CLOSCAS

Café de Ana Borblall
Torrellas

Formar ab aquestas lletres los títols de dos dramas catalans d' un mateix autor.

JOSEPH M. FELIU.

GEROGLIFICH

La Pepa—la Pepa—la Pepa—la Pepa
L AG 1
lla

ROCH PALET DE RIBERA.

Soluciones á las cavilaciones del número 45

Conversa.—Mariano.

Anagrama.—Paco, copa.

Correspondencia particular

A. Brillas y X. Benavent: quedan complacents.—M. Solá: gracias per l' aplauso y 'ls versos.—Joan Palmer y Pagés: no digüerem que fos lo número pròxim, sino, pròximament.—R. Brunat: no 'ns fiquem ab amistats ni enemistats. Lo qu' envihi, si es original y 'ns agrada, ho publicarem.—J. M. Feliu: serà 'l trenca-cloquista si serveixen los trenca-closcas seus; si no, no.—F. Torres: no sabem si escriu fent broma ó si vosté es massa innocent. No 'ns amohini.—J. M. Bernis: l' «Aurora», corretjint un vers, anirà aviat.—J. T. y R: no li prometem que 's inserti *La nina y las flores*. Prefeririam cantars, ó décimas.

Tipografía Susany y Companya, Muntaner 36.— Teléfono 873.

ALS CASATS Y Á LAS CASADAS
se dona de franch lo curiosissim folleto KOCH!

VIGOR VITAL

SALUT Y HERMOSURA

Consells pera obtenirla, conservar-la y allargar la vida fentla agradable

En Barcelona pera obtenirlo de franch, es precis entregar aquest anunci en la llibreria de Roig (carrer de Jaume I, núm. 3).—També s' obté demanantlo per correu, acompanyant l' anunci, al Dr. KOCH (Montera, 33, 1.ª, Madrid).

LAS MELLORS MÁQUINAS DE CUSIR

son las de

SANTASUSANA

Carrer del Carme, 38.—BARCELONA

DIFERENTS MODELOS PERFECCIONATS, MÁQUINAS DE FER MITJA

VENTA Á PLASSOS Y AL COMPTAT

PREUS SENS COMPETENCIA

Taller pera adobar tota classe de máquinas